

Bruxelles, 14. studenoga 2023.
(OR. en)

15417/23

COPS 547
POLMIL 303
EUMC 477
TRANS 505
UD 259

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	14. studenoga 2023.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	JOIN(2023) 37 final
Predmet:	ZAJEDNIČKO IZVJEŠĆE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU o provedbi Akcijskog plana za vojnu mobilnost 2.0 od studenog 2022. do listopada 2023.

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument JOIN(2023) 37 final.

Priloženo: JOIN(2023) 37 final

EUROPSKA
KOMISIJA

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA VANJSKE
POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 13.11.2023.
JOIN(2023) 37 final

ZAJEDNIČKO IZVJEŠĆE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o provedbi Akcijskog plana za vojnu mobilnost 2.0 od studenog 2022. do listopada 2023.

ZAJEDNIČKO IZVJEŠĆE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o provedbi Akcijskog plana za vojnu mobilnost 2.0 od studenog 2022. do listopada 2023.

I. – UVOD

1. U Strateškom kompasu za sigurnost i obranu¹ iz ožujka 2022. potvrđeno je da je znatno poboljšanje vojne mobilnosti ključno za europsku sigurnost i obranu, posebno u kontekstu agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine. Njime se snagama država članica EU-a omogućuje da brzo i u potrebnim razmjerima odgovore na krize na vanjskim granicama EU-a i izvan njih, među ostalim brzim i neometanim premještanjem vojne opreme. U skladu sa Strateškim kompasom Akcijski plan EU-a za vojnu mobilnost 2.0² predstavlja sveobuhvatan okvir za razvoj dobro povezan mreže vojne mobilnosti, s kraćim vremenima reakcije i sposobnom, sigurnom, održivom i pouzdanom prometnom infrastrukturom i sposobnostima.
2. U ovom prvom izvješću o napretku Akcijskog plana EU-a za vojnu mobilnost 2.0 opisuje se tekući rad institucija, tijela i agencija Unije na provedbi utvrđenih mjera u glavnim prioritetnim područjima tog plana. Prema potrebi obuhvaća i napredak ostvaren u različitim područjima od posljednjeg izvješća o napretku Akcijskog plana za vojnu mobilnost iz 2018., koje je predstavljeno u rujnu 2021.³
3. U Akcijskom planu donosi se strateški pristup za učinkovito uključivanje velikog broja dionika, među ostalim u državama članicama. Time se olakšavaju usklađenost i veze među aktivnostima država članica, među ostalim putem relevantnih projekata u okviru PESCO-a, posebno u području vojne mobilnosti i logističkih čvorišta⁴, i područja rada na razini EU-a u cijelom rasponu tema. Kako je predviđeno u Akcijskom planu, prvo „godišnje događanje” o vojnoj mobilnosti održano je u lipnju 2023. pod pokroviteljstvom švedskog predsjedništva Vijeća, a na njemu su se okupili stručnjaci iz institucija EU-a, relevantnih projekata u okviru PESCO-a i partnera kao što je NATO.

II. – MULTIMODALNI KORIDORI I LOGISTIČKA ČVORIŠTA

A. Financiranje prometne infrastrukture dvojne namjene

4. Višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021.–2027. uključuje proračun od 1,69 milijardi EUR za sufinanciranje prometne infrastrukture dvojne namjene u okviru Instrumenta za povezivanje Europe. Komisija je u rujnu 2021. objavila prvi poziv na podnošenje prijedloga projekata. U početku je bilo planirano da Komisija objavljuje godišnje pozive na podnošenje prijedloga projekata s okvirnim proračunima od 330 milijuna EUR⁵.
5. Nakon početka ničim izazvanog agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine Komisija je ubrzala ocjenjivanje prijedloga i isplatila dostupna proračunska sredstva na početku razdoblja te tako znatno pojačala potporu prometnoj infrastrukturi dvojne namjene za vojnu mobilnost.

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/hr/pdf>

² [Akcijski plan za vojnu mobilnost 2.0.pdf \(europa.eu\)](#)

³ Zajedničko izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi Akcijskog plana za vojnu mobilnost od listopada 2020. do rujna 2021. (JOIN(2021) 26 final).

⁴ Mreža logističkih čvorišta u Europi i potpora operacijama.

6. U svibnju 2022. dodijelila je potporu od ukupno 339 milijuna EUR za sufinanciranje 22 projekta sredstvima EU-a u 15 država članica za sve vrste prometa⁶.
7. Komisija je nastavila s drugim pozivom na podnošenje prijedloga, koji je objavila u svibnju 2022., ponovno s okvirnim proračunom od 330 milijuna EUR. Države članice s većim su zanimanjem odgovorile na poziv i ukupno zatražile 1,39 milijardi EUR sredstava EU-a za sufinanciranje, što je bilo četverostruko više od dodijeljenog proračuna. S obzirom na visoku kvalitetu projekata i potrebu da se žurno odgovori na nove geopolitičke okolnosti Komisija je u studenom 2022. odabrala 35 projekata za sufinanciranje sredstvima EU-a ukupne vrijednosti 616 milijuna EUR⁷.
8. Dakle, ukupno je u tijeku 57 projekata u 18 država članica koji se sufinanciraju sredstvima EU-a u vrijednosti 944 milijuna EUR. Od toga je 35 % dodijeljeno za željeznicu, 28 % za ceste, 21 % za zračne luke i 16 % za projekte pomorske infrastrukture. Najčešće vrste sufinanciranih projekata uključuju poboljšanje željezničkih kapaciteta (ponajprije kako bi se omogućilo prometovanje vlakova duljine 740 m), poboljšanje kapaciteta autocesta (posebno vijadukata i cestovnih mostova) i zračnih luka, povećanje mogućnosti multimodalnog prometovanja te povećanje kapaciteta i povezanosti luka.
9. Treći i posljednji poziv na podnošenje prijedloga objavljen je u svibnju 2023. s rokom za podnošenje projekata u rujnu 2023. kako bi se iskoristio preostali proračun od oko 790 milijuna EUR. Pobudio je dosad najveće zanimanje država članica: prijavile su se 22 države članice sa 112 projekata i zatražile ukupno 3,7 milijardi EUR sredstava EU-a za sufinanciranje, čime je ostvarena stopa prekomjernog broja prijedloga od 4,7. Očekuje se da će Komisija početkom 2024. objaviti odluku o dodjeli sredstava za treći poziv i vrlo je vjerojatno da će se time iskoristiti ukupan proračun dostupan za prometnu infrastrukturu dvojne namjene za vojnu mobilnost u okviru predmetnog VFO-a.
10. Naposljetku, u izjavi s neformalnog sastanka Europskog vijeća održanog u listopadu 2023. u Granadi čelnici EU-a ponovno su potvrdili svoju usredotočenost na vojnu mobilnost⁸.
11. Uprava Europske investicijske banke 15. lipnja 2023. odobrila je „stratešku europsku sigurnosnu inicijativu PLUS”. Inicijativom se stavlja na raspolaganje više sredstava za ulaganje u sigurnost i obranu, i to do 8 milijardi EUR u okviru trenutne višegodišnje financijske perspektive 2021.–2027. sa širim područjem primjene jer su kao dodatna područja uključene vojna mobilnost i kritična infrastruktura. Europska investicijska banka prepoznaje da su se geopolitičke okolnosti promijenile, što je dovelo do povećanih potreba za financiranjem u različitim područjima povezanim s europskim sektorom sigurnosti i obrane, uključujući njegove lance opskrbe. S obzirom na prirodu tih resursa i ulaganja sljedeći korak bit će utvrđivanje potencijalnih projekata. S Europskom komisijom već se raspravlja o tome kako pružiti potporu tom području.

B. Revizija transeuropskih prometnih mreža

⁶ Provedbena odluka Komisije od 24. svibnja 2022. o odabiru projekata vojne mobilnosti nakon poziva iz 2021. na podnošenje prijedloga za bespovratna sredstva u okviru Instrumenta za povezivanje Europe – Prometni sektor na temelju Provedbene odluke C(2021) 5763, (C(2022) 3261 final).

⁷ Provedbena odluka Komisije od 11. travnja 2023. o odabiru projekata vojne mobilnosti nakon poziva iz 2022. na podnošenje prijedloga za bespovratna sredstva u okviru Instrumenta za povezivanje Europe – Prometni sektor na temelju Provedbene odluke C(2021) 5763, (C(2023) 2298 final).

⁸ Izjava iz Granade, Europsko vijeće, 6. listopada 2023., <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2023/10/06/granada-declaration/>

12. Komisija je 14. prosinca 2021. predstavila prijedlog revizije Uredbe o transeuropskim prometnim mrežama⁹. Prijedlog sadržava dva ključna aspekta za olakšanje vojne mobilnosti unutar i izvan EU-a: prvo, ojačano je nekoliko zahtjeva za prometnu infrastrukturu, posebno željeznice, i drugo, ažurirane karte u nekim slučajevima održavaju i vojne potrebe. Komisija je 27. srpnja 2022. predstavila izmijenjeni prijedlog koji održava promijenjenu geopolitičku situaciju¹⁰.
13. Revizija transeuropskih prometnih mreža podliježe redovnom zakonodavnom postupku, što znači da Vijeće i Parlament moraju postići dogovor o konačnom tekstu Uredbe na temelju prijedloga Komisije. Vijeće je 5. prosinca 2022. postiglo dogovor o općem pristupu¹¹, a Europski parlament u međuvremenu je 13. travnja 2023.¹² donio svoje izvješće i pregovarački mandat. Ono sadržava prijedlog novog članka 47.a o vojnoj mobilnosti, u skladu s kojim bi se od država članica zahtijevalo da pri izgradnji ili nadogradnji infrastrukture u transeuropskoj prometnoj mreži uzmu u obzir potrebe vojne mobilnosti¹³. Osim toga, u skladu tim člankom Komisija bi bila obvezna provesti studiju o hitnim vojnim kretanjima velikih razmjera¹⁴.
14. Dosad su održana četiri politička trijalogi Vijeća, Europskog parlamenta i Komisije te se očekuje da bi španjolsko predsjedništvo Vijeća moglo zaključiti pregovore do kraja 2023. i da bi Uredba mogla stupiti na snagu u proljeće 2024.

C. Vojni zahtjevi

15. Radi daljnjeg usklađivanja standardâ transeuropske prometne mreže i vojne prometne mreže EU-a Vijeće je 23. listopada 2023. donijelo revidirane vojne zahtjeve, uključujući Prilog II. „Multimodalni prometni koridori”. Postupak revizije uključivao je i savjetovanje s NATO-om. Prošireno područje primjene vojnih zahtjeva obuhvaća logistička čvorišta, infrastrukturu lanca opskrbe gorivom, utvrđena saznanja iz agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine i vojne kriterije za ocjenjivanje prijedloga projekata za infrastrukturu dvojne namjene.
16. U novom prilogu o infrastrukturi lanca opskrbe gorivom¹⁵ navode se tehničke specifikacije koje sustavi, objekti i oprema za gorivo moraju zadovoljavati kako bi mogli učinkovito podupirati vojna kretanja velikih razmjera i održavati interoperabilnost sa strateškim partnerima, kao što je NATO. Prilog sadržava iste zahtjeve kao i standardi koje primjenjuje NATO, koji su prosljeđeni Vojnom stožeru EU-a (EUMS)¹⁶. Njime se kao dijelom vojnih zahtjeva otvara mogućnost potencijalnog budućeg sufinanciranja infrastrukturnih projekata u lancu opskrbe gorivom dvojne namjene u okviru Instrumenta za povezivanje Europe kako bi se države članice potaknulo na ulaganja u vlastitu infrastrukturu lanca opskrbe gorivom.

⁹ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o smjernicama Unije za razvoj transeuropske prometne mreže (COM(2021) 812 final).

¹⁰ Izmijenjeni prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o smjernicama Unije za razvoj transeuropske prometne mreže, izmjeni Uredbe (EU) 2021/1153 i Uredbe (EU) br. 913/2010 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1315/2013 (COM(2022) 384 final).

¹¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15058-2022-INIT/hr/pdf>

¹² https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2023-0147_HR.html#_section1

¹³ „1. Pri izgradnji ili nadogradnji infrastrukture u transeuropskoj prometnoj mreži države članice procjenjuju potrebu, relevantnost i izvedivost nadilaženja zahtjeva utvrđenih u poglavlju III., u svrhu prilagodbe masi, veličini ili opsegu vojnog prijevoza postrojbi i materijala.”

¹⁴ „2. Komisija do ... [jednu godinu nakon stupanja na snagu ove Uredbe] provodi studiju kako bi utvrdila mogućnosti za hitna kretanja velikih razmjera diljem Unije, uključujući strateške rute, u cilju poboljšanja dvojne namjene infrastrukture transeuropske prometne mreže. Studija pruža elemente za dugoročno planiranje infrastrukture za potrebe mobilnosti s dvojnou namjenom. Komisija se tijekom provedbe te studije savjetuje s državama članicama.”

¹⁵ Vidjeti „Vojni zahtjevi za vojnu mobilnost unutar i izvan EU-a”, ST 10440/23, Prilog XI., potvrdilo Vijeće EU-a 23. listopada 2023. (utvrdit će se).

¹⁶ Dokument *NATO Technical Criteria and Standards for Pol Facilities*, „AC/4-N(2017)0002 (INV)”, od 19. siječnja 2017., izmijenjen 9. lipnja 2023.

D. Dugoročno planiranje infrastrukture za hitna kretanja vojnih snaga velikih razmjera

17. Službe Komisije u suradnji s Europskom službom za vanjsko djelovanje (ESVD), uključujući EUMS, dostavile su državama članicama objašnjenje metodologije pristupa i vremenskog plana studije kako bi se utvrdile mogućnosti za poboljšanje opskrbe gorivom, dugoročnog planiranja infrastrukture i njezine optimalne upotrebe u hitnim kretanjima velikih razmjera. Studija je pokrenuta, a trebala bi biti završena u proljeće 2024. U prvoj fazi, koja je započela u srpnju ove godine i trenutačno se provodi u bliskoj suradnji s državama članicama, utvrdit će se glavni koridori za hitna kretanja vojnog osoblja i opreme velikih razmjera u slučaju sukoba ili vojnih vježbi. U drugoj fazi utvrdit će se nedostaci u infrastrukturi na glavnim koridorima koji su određeni kao prioritetni za vojna kretanja. U trećoj fazi morat će se utvrditi mjere za uklanjanje nedostataka i omogućivanje neometanog kretanja vojnog osoblja i opreme. Budući da joj je opći cilj bolje prioritzirati potrebna ulaganja za podršku hitnim vojnim kretanjima velikih razmjera, studijom se podupire cilj izgradnje dobro strukturirane mreže, uključujući kapacitete za prijevoz i skladištenje opasnog tereta te stavljanje na raspolaganje dovoljnih količina goriva.
18. Tim će se radom povećati sinergije između politike TEN-T-a i vojne mobilnosti EU-a uz najučinkovitiju upotrebu ograničenih resursa. Mjere utvrđene za uklanjanje nedostataka i jačanje vojne mobilnosti poslužit će kao važni ulazni parametri za buduće sufinanciranje u okviru Instrumenta za povezivanje Europe, kao i za nacionalne prioritete ulaganja država članica. Osim toga, na temelju te analize Europska investicijska banka u bliskoj suradnji s Komisijom utvrdit će projekte dvojne namjene s visokom dodanom vrijednošću za obranu.
19. Zahvaljujući analizi države članice ujedno će moći bolje uskladiti svoje planiranje s drugim državama članicama kako bi kvaliteta infrastrukture bila jednaka duž cijelog koridora koji se proteže kroz nekoliko država članica. Poboljšat će se i koordinacija između ministarstava obrane i ministarstava infrastrukture država članica. Osim toga, analiza će doprinijeti bližoj suradnji i boljem usklađivanju država članica pri ulaganju u infrastrukturu, čime će se potaknuti bolja povezanost u upravljanju vojnim kretanjima velikih razmjera na europskoj razini.

E. Pristup zračnom prostoru i uslugama u zračnoj plovidbi (jedinstveno europskog nebo i SESAR)

20. Europska obrambena agencija (EDA) i relevantne službe Komisije nastavile su surađivati na omogućivanju pristupa zračnom prostoru i uslugama u zračnoj plovidbi za civilno i vojno zrakoplovstvo u kontekstu jedinstvenog europskog neba i povezanog projekta modernizacije upravljanja zračnim prometom (SESAR). Bilo kakav nedostatak interoperabilnosti između vojnih i civilnih sustava mogao bi uzrokovati rizike za vojsku u smislu pristupa zračnom prostoru i upotrebe usluga u zračnoj plovidbi. U nekim slučajevima to može biti i problem, posebno ako vojska pruža usluge civilnim korisnicima. Uključivanjem zrakoplovstva i upravljanja zračnim prometom u inicijativu o vojnoj mobilnosti, kako je navedeno u posljednjem ažuriranju vojnih zahtjeva¹⁷, prepoznaje se njihova važnost za prevladavanje nedostataka u interoperabilnosti. Podložno budućem ažuriranju Provedbene uredbe o zahtjevima u pogledu dvojne namjene¹⁸, time bi se vojnoj zrakoplovnoj zajednici omogućilo da u budućnosti sudjeluje u pozivima na podnošenje prijedloga projekata za vojnu mobilnost u okviru Instrumenta za povezivanje Europe. Osim toga, s obzirom na sve veću važnost opreme dvojne namjene morat će se uzeti u obzir uloga

¹⁷ Revidirani Prilog II. Vojnim zahtjevima za vojnu mobilnost unutar i izvan EU-a (ST 11373/19) od 27. ožujka 2023.

¹⁸ Provedbena uredba Komisije (EU) 2021/1328 od 10. kolovoza 2021. o utvrđivanju zahtjeva za infrastrukturu primjenjivih na određene kategorije mjera povezanih s infrastrukturom dvojne namjene u skladu s Uredbom (EU) 2021/1153 Europskog parlamenta i Vijeća, C/2021/5859, SL L 288, 11.8.2021.

Agencije Europske unije za sigurnost zračnog prometa (EASA) kao civilnog certifikacijskog tijela.

III. – REGULATORNE MJERE POTPORE

A. Dozvole za prekogranično kretanje

21. EDA-inim programom kategorije A za „Optimizaciju postupaka izdavanja dozvola za prekogranično kretanje u Europi” usklađuju se i pojednostavnjuju postupci te razvijaju rješenja na državnim područjima, u zračnim prostorima i unutarnjim vodama država članica doprinositeljica. Danska je 12. rujna 2023. postala najnovija potpisnica dvaju tehničkih sporazuma, jednog za kretanje kopnom i jednog za kretanje zrakom. To znači da je tehničke sporazume za kretanje kopnom i zrakom dosad potpisalo 25 država članica doprinositeljica, uključujući Norvešku. Države članice doprinositeljice uz potporu EDA-e trenutačno razvijaju tehnički sporazum za kretanje morem te se očekuje da će postupak njegova potpisivanja započeti početkom 2024.
22. Kako bi poduprla provedbu potpisanih tehničkih sporazuma, EDA je izradila matricu za praćenje provedbe koja omogućuje praćenje napretka provedbe različitih aktivnosti u okviru sporazuma. Osim toga, mreža nacionalnih kontaktnih točaka za vojnu mobilnost pružit će vrijedne povratne informacije država članica za buduće izmjene. EDA će s državama članicama EU-a surađivati u organizaciji vježbe za stolom ili radionice kojom će se olakšati potpuna provedba tehničkih sporazuma te ujedno testirati obrazac izrađen za godišnju dozvolu za tehničke sporazume za kretanje kopnom.
23. Kako bi se istražile mogućnosti povezivanja projekata u okviru PESCO-a pod nazivom „Vojna mobilnost” i „Mreža logističkih čvorova”, EDA je 5. srpnja 2023. organizirala prvi sastanak s državama članicama koordinatoricama. Na temelju ishoda EDA će zajedno s državama članicama sudionicama dodatno istražiti mogućnosti. Osim toga, u okviru projekata dogovoreno je da će se na sastancima osigurati uzajamno sudjelovanje radi promicanja sinergija i koordinacije.

B. Digitalizacija logističkih postupaka

24. Europski fond za obranu u godišnji program rada za 2021. uključio je prijedlog za razvoj digitalnog sustava za brzu i sigurnu razmjenu informacija povezanih s vojnom mobilnošću (dalje u tekstu „SDMMS”). Komisija je 21. srpnja 2022. objavila odabranog ponuditelja: riječ je o konzorciju koji predvodi Estonija, a sastoji se od poduzeća iz devet država članica¹⁹ i Norveške, koji će primiti sredstva u iznosu većem od 9 milijuna EUR za razvoj digitalnog sustava. Sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava potpisan je krajem prosinca 2022., a u siječnju 2023. održan je prvi uvodni sastanak. Projekt će ukupno trajati 30 mjeseci, stoga bi digitalni sustav za sigurnu i brzu razmjenu informacija povezanih s vojnom mobilnošću trebao biti dostupan sredinom 2025. Njime će se olakšati izravna i sigurna razmjena informacija između vlada sudionica koje traže i odobravaju vojna kretanja.
25. U prvoj godini provedbe projekta SDMMS najviše se radilo na uspostavi radne strukture i potpunoj integraciji svih dionika u projekt. Cilj je do kraja prve godine projekta postići dogovor o svim funkcionalnim i nefunkcionalnim zahtjevima kako bi se odredili detaljni ciljevi i planovi za fazu provedbe projekta. Osim toga, izradit će se plan operativnih koristi i troškova kako bi se bolje procijenile vrijednosti promjena koje će se uvesti u sustav. Sve je to važna osnova za predstojeći razvoj cijelog sustava.

¹⁹ Litva, Njemačka, Estonija, Bugarska, Poljska, Luksemburg, Rumunjska, Češka, Latvija.

C. Carina

26. EDA u suradnji s Komisijom i državama članicama doprinositeljicama radi na reviziji „procjene potreba, koristi i rizika za razvoj vojnog carinskog sustava”, koja će biti osnova za sve daljnje aktivnosti. Komisija istovremeno očekuje prve konkretne rezultate projekta SDMMMS-a prije nego što započne s pripremom pravnih izmjena carinskog zakonodavstva EU-a. Pravnim izmjenama uspostaviti će se pravni okvir za upotrebu sustava u državama članicama te će se zajamčiti da je sustav usklađen s carinskim postupcima utvrđenima u carinskom zakonodavstvu EU-a.

D. Poboljšana logistika

27. Kako bi izradila koncept logističke informatičke mreže na razini EU-a radi omogućivanja razmjene logističkih podataka među različitim sudionicima, EDA je u prvoj polovini 2023. predstavila nalaze studije o mapiranju nacionalnih logističkih informacijskih sustava i softvera za upravljanje resursima poduzeća, uključujući nacionalne mogućnosti praćenja i sljedivosti te druge informatičke aplikacije kao što su NATO-ove logističke funkcionalne usluge (LOGFAS). Nalazi studije poslužiti će kao osnova za drugu studiju kojom će se nastojati pružiti koncept za uspostavu objedinjene logističke komunikacijske mreže.
28. Kad je riječ o primjeni aditivne proizvodnje, koja je u kontekstu vojne logistike uobičajeno poznata pod nazivom 3D printanje, nedavno pokrenutim EDA-inim projektom kategorije B „Aditivna proizvodnja za logističku podršku” nastoje se razraditi i utvrditi zajednički standardi radi poboljšanja interoperabilnosti. Kako bi poduprla te aktivnosti, EDA je 2023. provela i predstavila različite studije. U jednoj je od njih oružanim snagama dane su pravne smjernice o primjeni rješenja aditivne proizvodnje u različitim vojnim scenarijima.

IV. – OTPORNOST I PRIPREMLJENOST

A. Sposobnosti strateškog mosta

29. U skladu sa Strateškim kompasom²⁰ države članice EU-a dogovorile su se da će ojačati suradnju i koordinaciju u području zračnog prostora tako što će razviti sposobnost zajedničkog poduzimanja operacija za zračnu sigurnost, uključujući aktivnosti zračne potpore, spašavanja i evakuacije, nadzora i pružanja pomoći u slučaju katastrofe. Kako bi olakšale koordiniranu upotrebu vojnih zračnih resursa za potporu misijama i operacijama ZSOP-a, države članice EU-a namjeravaju ojačati i suradnju i partnerstvo između EU-a i multilateralnih struktura i inicijativa u području zračnog prostora, kao što je Europsko zapovjedništvo zračnog prijevoza (EATC). EUMS i zemlje sudionice EATC-a²¹ u tom su pogledu 28. lipnja 2023. potpisali tehnički sporazum. Njime se standardiziraju postupci za olakšavanje pristupa EUMS-a uslugama zračnog prijevoza EATC-a za potrebe EU-ovih vojnih misija i operacija ZSOP-a za stratešku zrakoplovno-medicinsku evakuaciju i zračni prijevoz. U hitnim slučajevima tim se postupcima mogu služiti i drugi akteri EU-a, npr. služba za civilno planiranje i provođenje civilnih misija ZSOP-a i Centar za odgovor na krize u slučaju konzularne krize. Sedam zemalja EATC-a dobrovoljno je i besplatno namijenilo i stavilo na raspolaganje EUMS-u ekvivalentni broj sati letenja za testiranje tih postupaka u trajanju od godinu dana.

²⁰ Strateški kompas za sigurnost i obranu – za Europsku uniju koja štiti svoje građane, vrijednosti i interese te doprinosi međunarodnom miru i sigurnosti, ST 7371/22, 21. ožujka 2022.

²¹ BE, DE, ES, FR, IT, LU i NL.

Suradnja između EUMS-a i EATC-a poslužit će kao prvi korak prema dubljoj suradnji tih dvaju subjekata. Osim toga, taj tehnički sporazum može poslužiti kao model za druge projekte i inicijative, kao što je olakšavanje raspoređivanja za kapacitet EU-a za brzo raspoređivanje²².

30. EDA je u skladu s Izvješćem o koordiniranom godišnjem preispitivanju u području obrane za 2020. i u suradnji s relevantnim projektima u okviru PESCO-a nastavila raditi na razvoju potrebnih kapaciteta za pomorski i zračni prijevoz/zračni most. U okviru projekta „Budući taktički teretni zrakoplovi srednje veličine” razvijaju se smjernice za industrijski razvoj i studija koja će se financirati u okviru programa rada Europskog fonda za obranu za 2022. U okviru projekta „Strateški zračni prijevoz tereta izvanredne veličine” razvijaju se zajednički zahtjevi visoke razine, dok je za studiju u tom području otvoren poziv na podnošenje prijedloga projekata u okviru programa rada Europskog fonda za obranu za 2023. Projekt „Srednji helikopter nove generacije” započeo je u lipnju 2023., a od država članica trenutačno se prikupljaju informacije o njihovim budućim planovima za helikoptere u smislu nadogradnje postojećih flota i razvoja novih platformi.
31. Kad je riječ o vojnoj potrebi za specijaliziranim željezničkim prijevozom, zajednički rad država članica EU-a, Komisije i EDA-e doveo je do uključivanja odredbe kojom bi se omogućilo davanje prednosti vojnim kretanjima pod određenim uvjetima u Prijedlog uredbe o upotrebi željezničkog infrastrukturnog kapaciteta²³. Osim toga, EDA će uskoro pokrenuti studiju o željezničkom kapacitetu EU-a kako bi se pružio pregled postojećih kapaciteta nacionalnih i komercijalnih željezničkih resursa kojima se služi vojska i definirali mogući zahtjevi za specijalizirane željezničke prijevozne resurse i željezničku infrastrukturu za vojnu uporabu.

B. Zaštita od sigurnosnih rizika

32. Na zahtjev Vijeća²⁴ Komisija, Skupina za suradnju u području mrežnih i informacijskih sustava (NIS) i ESVD razvijaju scenarije u pogledu kibernetičkih sigurnosnih rizika. U početku se posebna pozornost posvećuje sektoru telekomunikacija i električne energije. Međutim, u budućim će se izdanjima procijeniti i drugi ključni sektori, kao što je promet. Otporna i stabilna mreža za razmjenu podataka s visokom razinom kibernetičke sigurnosti potrebna je za potporu učinkovitoj razmjeni digitalnih podataka među relevantnim civilnim i vojnim dionicima i operatorima. Takva bi se mreža mogla služiti infrastrukturom EU-a kao što je Program Unije za sigurnu povezivost (IRIS²).
33. U siječnju 2023. na snagu je stupila Direktiva o otpornosti kritičnih subjekata²⁵. Iako obrana nije obuhvaćena njezinim područjem primjene, Direktivom će se ojačati fizička otpornost subjekata koji upravljaju kritičnom infrastrukturom u 11 sektora, uključujući cestovni, željeznički, zračni i pomorski prijevoz. Stoga doprinosi osiguravanju pružanja ključnih usluga u sektoru prijevoza koje su potrebne i za vojnu mobilnost. Ključan element novog okvira za otpornost ključnih subjekata jest Skupina za otpornost kritičnih subjekata, u okviru koje stručnjaci država članica i službe Komisije raspravljaju o, među ostalim, prijetnjama kritičnoj infrastrukturi. Kao odgovor na povećanu prijetnju od sabotaže povezanu s ratom Rusije protiv Ukrajine Vijeće je u prosincu 2022. donijelo i Preporuku o koordiniranom pristupu za jačanje otpornosti kritične

²² EU razvija kapacitet za brzo raspoređivanje (EU RDC) sastavljen od najviše 5 000 vojnika. Kao pouzdan, fleksibilan i modularan vojni instrument, EU RDC bit će pridodan širokom skupu instrumenata EU-a za upravljanje krizama.

²³ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o upotrebi željezničkog infrastrukturnog kapaciteta u jedinstvenom europskom željezničkom prostoru, izmjeni Direktive 2012/34/EU i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 913/2010 (COM(2023) 443 final).

²⁴ Zaključci Vijeća o razvoju položaja Europske unije u pogledu kibernetičkog prostora, ST 09364/22, 23. svibnja 2022.

²⁵ Direktiva (EU) 2022/2557 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o otpornosti kritičnih subjekata.

infrastrukture²⁶. Promet je utvrđen kao jedan od četiri ključna sektora na koje se Preporuka odnosi.

34. U lipnju 2023. EDA i relevantne službe Komisije predstavile su rezultate istraživačke studije u kojoj se procjenjuje utjecaj klimatskih promjena na kritičnu obrambenu energetska infrastrukturu²⁷, uključujući prijevoz. Savjetodavni forum za održivu energiju u sektoru obrane i sigurnosti nastavio je istraživati kako povećati upotrebu obnovljivih izvora energije u prometu, među ostalim analizom vojnih zahtjeva u pogledu rješenja temeljenih na vodik u teška vojna logistička vozila i infrastrukturu. Osim toga, EDA i relevantne službe Komisije u svibnju 2023. organizirale su simulacijsku vježbu za procjenu učinka klimatskih promjena i prelaska na zelenu energiju na otpornost i energetska sigurnost kritične obrambene energetske infrastrukture, uključujući vojnu prometnu infrastrukturu i sposobnosti država članica.
35. EDA neprestano naglašava potrebu za otpornom i stabilnom mrežom za razmjenu podataka s visokom razinom kibernetičke sigurnosti koja podupire učinkovitu razmjenu digitalnih podataka među relevantnim civilnim i vojnim dionicima i operatorima.
36. U skladu sa Zajedničkom komunikacijom o novom pogledu na međudodnos klime i sigurnosti, donesenu u lipnju 2023.²⁸, ESVD, službe Komisije i EDA analizirat će načine za smanjenje ovisnosti o fosilnim gorivima u vojnom prijevozu promicanjem prihvaćanja obnovljivih izvora energije i s njima povezanih tehnologija.

V. – PARTNERSTVA

A. EU i NATO

37. U trećoj Zajedničkoj izjavi EU-a i NATO-a, potpisanoj 10. siječnja 2023. u Bruxellesu²⁹, potvrđuju se rezultati koje su EU i NATO ostvarili u području vojne mobilnosti. Redovito se organizira strukturirani dijalog EU-a i NATO-a na kojem se okupljaju svi relevantni djelatnici dviju organizacija. Pokazao se kao učinkovit okvir za predstavljanje novog Akcijskog plana EU-a i raspravu o relevantnim područjima daljnje suradnje kako bi se osigurali usklađenost i uzajamno podupiranje. Održane su temeljite stručne razmjene, u prvom redu o kibernetičkoj otpornosti i prometnoj infrastrukturi, čime je svakoj strani omogućeno da bolje razumije svoje prioritete. Nadalje, predstavnici NATO-a sudjelovali su u prvom godišnjem događanju vojne mobilnosti u lipnju 2023., a Zapovjedništvo NATO-a za omogućivanje zajedničke potpore neformalno sudjeluje u relevantnim sastancima projekta „Vojna mobilnost” u okviru PESCO-a.
38. Sudjelovanjem saveznika NATO-a izvan EU-a u relevantnim projektima u okviru PESCO-a i dalje se ostvaruje dodana vrijednost, među ostalim iz transatlantske perspektive te perspektive EU-a i NATO-a. Uz Sjedinjene Američke Države, Kanadu i Norvešku, Vijeće je u studenom 2022. odobrilo da se Ujedinjena Kraljevina pozove na sudjelovanje u projektu u okviru PESCO-a pod nazivom „Vojna mobilnost”. Sklapanje administrativnog sporazuma s projektom u završnoj je fazi. Nadalje, u ožujku 2023. Vijeće se složilo pozvati Kanadu da se pridruži projektu „Mreža logističkih čvorišta” u okviru PESCO-a. Administrativni sporazum o sudjelovanju Kanade također je u

²⁶ Preporuka Vijeća od 8. prosinca 2022. o koordiniranom pristupu na razini Unije za jačanje otpornosti kritične infrastrukture.

²⁷ <https://eda.europa.eu/publications-and-data/impacts-of-climate-change-on-defence-related-critical-energy-infrastructure>

²⁸ Zajednička Komunikacija Europskom parlamentu i Vijeću: Novi pogled na međudodnos klime i sigurnosti: traženje rješenja za utjecaje klimatskih promjena i uništavanja okoliša na mir, sigurnost i obranu (JOIN(2023) 19 final).

²⁹ <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2023/01/10/eu-nato-joint-declaration-10-january-2023/>

završnoj fazi dogovora. Predstavnici tih partnera već su pozvani da sudjeluju u sastancima odgovarajućih projekata do dovršetka pravnih aranžmana.

39. U siječnju 2023. predsjednica Europske komisije i glavni tajnik NATO-a najavili su osnivanje posebne radne skupine NATO-a i EU-a za otpornost kritične infrastrukture. Radna skupina 29. lipnja 2023. predstavila je izvješće o procjeni u kojem se daje pregled trenutačnih sigurnosnih izazova i predstavljaju preporuke za jačanje otpornosti kritične infrastrukture. U njemu je promet uključen u četiri ključna sektora (uz energetiku, digitalizaciju i svemir) u kojima bi trebalo ojačati suradnju te se upućuje na strukturirani dijalog o vojnoj mobilnosti. Posebno se preporučuje jačanje suradnje u području prometne infrastrukture u svrhu prilagodbe masi, veličini ili opsegu vojnog prijevoza.

B. Povezivanje s drugim partnerima

40. U okviru prethodno navedenog postupka revizije transeuropskih prometnih mreža izmijenjenim prijedlogom europski prometni koridori (koji se u važećoj Uredbi nazivaju koridori osnovne mreže) proširuju se na Ukrajinu i Moldovu. Proširenje koridora temelji se na drugim aktivnostima Unije za jačanje prometne povezanosti tih zemalja s EU-om, kao što je inicijativa za trake solidarnosti koju je Komisija pokrenula u svibnju 2022. kako bi se Ukrajini pomoglo da održi otvorene trgovinske putove nakon što je Rusija blokirala njezine luke.

VI. – ZAKLJUČCI I DALJNJI KORACI

41. Godinu dana nakon početka provedbe Akcijskog plana za vojnu mobilnost 2.0 poduzete su relevantne mjere u četiri glavna prioritetna područjima, što pokazuje stalni napredak i odražava zajednički osjećaj potrebe za brzim odlukama s obzirom na pogoršanje sigurnosnog stanja. Kako bi se ostvario zajednički cilj funkcionalne mreže vojne mobilnosti, svi relevantni dionici pozivaju se da nastave sa svojim aktivnostima u okviru koordiniranog pristupa na svim razinama vlasti. Tom bi cilju dodatno doprinijela ažurirana i pojačana obveza vojne mobilnosti država članica, ako tako odluči Vijeće, koja bi se temeljila na radu relevantnih projekata u okviru PESCO-a unutar šireg područja primjene Akcijskog plana za vojnu mobilnost 2.0.
 42. Visoki predstavnik i Komisija predstaviti će iduće izvješće o napretku do kraja studenog 2024.
-